

195037

E. O.

Scrisoare căt-re alegători

Scrisă

din însărcinarea comitetului județan din
Caraș-Severin al Partidului național-român

BCU Cluj / Central University Library Cluj
de

Dr. Valeriu Branisce

Candidat de deputat în circumscripția

Oravița.

Tipografia Iosif Sidon, Lugoj.

Bibl. Univ. Cluj

195037

BCU Cluj / Centru Universitatii Bibliotecii Cluj

Glas de chemare.

Iubiți alegători!

Acum, când de nou sunteți chemați să vă dați votul la alegerile de deputați și senatori în Corpurile Legiuitori ale României întregite, grăesc către voi în numele partidului național-român din Ardeal și Banat, sub al cărui steag ați dat voi, părinții vostri și strămoșii vostri atâtea lupte frumoase, cari se vor pomeni în istorie cu laudă și mândrie, pentru că au fost luptele din cari a răsărit întregirea neamului nostru într'o singură mare și puternică țară: *România întregită dela Nistru până aproape de Tisa*, mai rămânând sub stăpânire străină — durere — o parte a Banatului și vre-o câteva comune în Ungaria, pentru a căror eliberare suntem datori să lucrăm, să muncim și jertfim cu acelaș foc și cu aceiaș dragoste, cu care am lucrat, muncit și jertfit pentru eliberarea noastră de sub jug străin.

Astăzi când grăesc către voi în numele acestui partid, o fac ca să vă rog și îndemn, ca toți, cu mic cu mare să vă adunați de nou sub acest steag sfințit în lupte și suferințe și să votați cu toți candidații de deputați și de senatori ai partidului național-român! Vă rog și vă îndemn la aceasta, pentru că în aceste zile grele mă simt dator să vă spun, că partidul național-român este astăzi *singurul vostru partid*, singurul partid zămislit din durerile, nevoile și suferințele voastre, singurul partid care nu are alt stăpân decât însuși poporul român din Banat și Ardeal. Acesta este singurul nostru partid al Românilor în Banat și Ardeal și afară de acest partid altul . . . nu avem!

Celelalte partide cari mai trimet candidați la voi, au toate stăpâni cari stau departe de voi.

Partidul liberal nu este al vostru, ci al Dlui Brătianu, partidul averescan este al generalului Averescu, cel conservator al Dnului Marghiloman și așa mai departe, toate aceste partide au câte un stăpân, sau „șef”, cum s'au deprins a zice, și partidele aceste trebuie să asculte de șefii și stăpânii lor,

pentru că cel ce nu ascultă de „șef” e dat afară ca o slugă netrebnică, care nu ascultă de stăpânul ce-l plătește.

Stăpânul partidului național-român este poporul și acesta poruncește, acesta are să țină pe cei vrednici și să alunge pe cei nevrednici. Așa a fost în vremile trecute, după cum bine știți, așa este astăzi și așa trebuie să fie și în viitor. Și rău fac acei frați ai noștri, cari din supărare sau din alte pricini părăsesc acest partid și caută să se închine la idoli, pentru că aceștia ajung ca frunza pe lac, bătută de vânt și mânată de valuri, astăzi se închină la unul, mâine la altul și poimăine nu mai știu ai cui sunt. Și pe când rătăcesc acești frați dela șef la șef, ieri la generalul Averescu, astăzi la Dl Brătianu și mâine Dumnezeu știe pe la cine, suferă partidul național-român și suferă poporul, pentru că în loc să fie toți fiii poporului pe aceeaș brazdă, lucrând, muncind și luptând împreună, umăr la umăr pentru binele tuturor, pentru înaintarea țării și pentru bunăstarea poporului, se respiră care în cătrău ca puii de potârniche, împedecându-se unii de alții și impotrivindu-se unii altora, așa că în loc de bine, ajungem tot din rău la mai rău.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Greșeala cea mare.

Cea mai mare greșală care se răsbună astăzi amar asupra tuturor, s'a făcut atunci, când s'au pus frații noștri trecuți în alte partide să spargă și zdrobească cu tot dinadinsul partidul național-român. Și mulți dintre cei-ce au încercat aceasta nici n'au fost cu gând rău, ci numai învăluți la cap de n'au știut ce fac. Ei ziceau cum zice astăzi Dl Brătianu și cum zicea mai ieri alaltă-ieri generalul Averescu, că acest partid național-român a fost bun „pe vremea sa”, adecă pe vremea Ungurilor, când avea să ne apere, dar nu mai este bun astăzi când are să muncească.

Parcă cel-ce a fost bun la apărare și nu s'a speriat nici de baionete, nici de temnițe și nici de furci, ar fi mămăligă nefeară când îl pui la lucru! Iar alții ziceau că dacă după atâtea veacuri de despărțire și de dor nepotolit ne-a ajutat bunul Dumnezeu să fim toți acum o țară, una și nedespărțită, cum ne-am lăpădat de țara în care am trăit, să ne lăpădam și de partidul în care am luptat, jertfit și păținit, ca așa cum ne-am unit țărișoarele la un loc, făcând din Banat, Ardeal, Bucovina și Basarabia o singură țară împreună cu regatul

vechi al României, tot așa să facem și un partid cu partidele din România veche.

Dar vechiul regat al României n'avea numai un singur partid ca noi, ci avea multe partide. Avea mai întâi trei partide așa zise istorice: al Dlui Brătianu, al Dlui Marghiloman și al Dlui Tache Ionescu, cari se dușmăneau de moarte între sine. Apoi mai avea trei partide tinere: al Dlui Nicolae Iorga, al generalului Averescu și al Dlui Mihalache. În sfârșit mai erau unele frânturi de partid, ca cel radical (Dr. Lupu), apoi socialist, comunist etc. Pe lângă aceste mai aveau Basarabeni vre'o două-trei partide și tot așa și Bucovinenii.

Cu cari din aceste să ne fi împreunat, ca să facem un singur partid?! Nu voi vorbi de partidele mai mici, ci numai de cele mai de căpetenie.

Unii ziceau să ne unim cu partidul generalului Averescu, căci acesta e partidul păcii, acesta a pus capăt războiului românesc, încheiând armistițiul cu Germanii și a semnat prelinimarele păcii dela Buftea, devenind foarte popular; alții ziceau să ne unim cu partidul Dlui Brătianu, căci acesta a făcut războiul de întregire, a cerut Banatul întreg și nu a voit să semneze la Paris pacea în care se asigură drepturi minorităților (Sașilor și Săcuilor); alții ziceau să ne unim cu partidul Dlui Mihalache, căci acesta e partidul țăranilor, adecă al acelor frați din vechiul regat, cari au sângerat în război pentru eliberarea noastră, cu toate că bietul țăran a fost rob în țara sa proprie, ba alții au venit cu propunerea să ne unim cu partidul Dlui Marghiloman, căci deși partid mic, dar e cinstit și așa mai departe. Bine înțeles, mulți din oamenii nostri țineau cu Dl Nicolae Iorga, din recunoștință că în zile grele a fost apostolul neamului românesc.

Rușinea cea mare.

Fiecare în feliul său părea a avea dreptate. Și unii din ai noștri au ascultat de unii, alții de alții, după cum li se părea mai bine sau îi trăgea interesul și peste noapte ne-am pomenit — cum am zis mai nainte — că ne-am resfirat ca puii de potârniche, unii am rămas la matca veche, la partidul național-român, de care ne legau amintirile trecutului, fâgăduințele dela Alba-Iulia și bunul simț de a nu schimba partidul, cum schimbi hainele; alții s'au făcut însă averescani, alții

liberali, alții țărăniști și Dumnezeu mai știe ce, și până unde mai nainte eram foți frați cinstiți într-o tabără, lucrând și lup-tând în bună înțelegere umăr la umăr, acum eram dușmăniți de moarte între noi, și în loc să muncim frățește în bună înțelegere, ne istoviam puterile în lupta seacă dintre frați. Și cum obiceiurile rele se învață mai repede decât cele bune, am învățat din gazetele fraților de dincolo a nu ne mai scoate unii pe alții din : hoși, tâlhari, excroci, mișei și așa mai departe.

Astfel ne-a ajuns rușinea cea mare, că după ce ne-a ajutat bunul Dumnezeu să ne vedem visul împlinit în România mare, în loc să mulțumim lui Dumnezeu pentru această mare milă a lui și în loc să ne punem frățește la lucru și fiecare după puterile sale să lucreze la așezarea unei temelii tari țării noastre întregite, ne-am certat între noi, ca la gura cortului, făcându-ne de râsul lumii. N'a mai rămas om cinstit la noi, pe care să nu-l fi împroșcat gazetele sau vorbitorii prin adunări cu noroi, hulindu-l în fel și chip, de te zăpăceai la cap, ne mai știind care e om de omenie și care e într'adevăr hoș. Și aceasta a devenit apoi lumea hoșilor adevărați, pentru-că cei ce furau și jefuiau țară, n'aveau să se mai ascundă când le strigă cineva după merit că-s hoși, pentru-că după toată lumea se strigă la fel, toți cei din un partid nu vedeau decât hoși în celălalt și care striga mai tare, ajungea în vârful știrului. Astfel s'a adus rușine și ocară pe capul întregului popor, astfel s'au ridicat la suprafață cei-ce știau mai bine să mințescă, să înșele lumea, să tragă pe toți în noroi ca să se înalte pe sine, să îmbete lumea cu apă rece, făgăduind marea cu sarea și ceriul cu stelele, astfel am ajuns acolo, unde suntem astăzi.

Mi-e scârbă când mă gândesc la toate aceste.

Ei bine, așa nu mai merge, dacă nu voim să ne mâncăm România întregită, cum și-au mâncat biserica Țiganii din poveste. Trebuie să ni se deschidă odată ochii și să vedem că am apucat pe povârniș și că trebuie să ne întoarcem la moravurile noastre bune de mai înainte, dacă nu voim să ajungem de ocară lumii.

Când ne-am unit cu frații din vechiul regat, așteptau toți oamenii de bine să ducem la ei *deprinderile noastre bune*. În loc să facem aceasta am adus dela ei *moravurile lor rele*. Astfel ne-am „unificat” în păcate, în loc să ne unim în virtuți!

Căderea guvernului Averescu.

Iubiți alegători!

Când scriu această scrisoare către voi nu o fac eu nici să ocăresc pe alții și nici ca să ne laud pe noi, ci scriu această scrisoare ca să vă arăt unde zace răul, de care trebuie să ne ferim, dacă voim ca în viitor să fie mai bine și să scăpăm din starea nu numai păgubitoare ci și rușinoasă în care am ajuns.

Abia trei ani s'au împlinit de când ne-a dat bunul Dumnezeu să ne bucurăm de înfăptuirea României mari și deja pentru a treia oară suntem siliți să mergem la votare ca să ne alegem deputați și senatori.

Guvernul generalului Averescu deși avea mare majoritate atât în Adunarea deputaților cât și în Senat, *a căzut, a trebuit să cadă*. Un an și jumătate cât a stat la putere n'a făcut alta decât a încurcat trebile țării, încât om să fie care le va putea acum descurca. A stricat ce a fost bun, a cheltuit banul țării cu nemiluita, ne-a îngropat țara în datorii fără nici un rost, încât vom speti sub greutatea lor, ne-a stricat numele bun în străinătate de nu ne mai crede nimeni, a amețit țara cu vorbe goale și făgădueli fără să îplinească ceva. Nu s'a priceput la legi, astăzi zicea una, mâine făcea alta, care cum se scula o apuca pe altă coardă de ne-a adus țara la sapă de lemn. Va fi fost el, generalul, bun militar, dar la guvernare nu se pricepea. Iar cei din jurul lui, au ciupelit țara mai rău de cum prădau și jefuiau altădată Turcii și Tătarii aceste văi și plăuri.

A trebuit să se ducă și e bine că s'a dus. Pagubă că a stat atâta la putere. Dar acum s'a dus și dus rămâne. Om de omenie nu se va stinge în țara aceasta de dâbrul lui, și nici nu-i va plânge de milă. Dar vor plânge de jalea în care a ajuns țara.

Meritul trântei guvernului Averescu este al partidului național-român. Acest partid a luat lupta și a susținut-o fără de contenire, în parlament și afară de parlament, în adunări ținute în Ardeal și Banat, până ce a deschis ochii țării, până ce a văzut întreaga țară că acest guvern nu mai poate rămânea o zi mai mult la putere, fără să dea de mal țara cu toate bogățiile ei. Pentru aceea urâsc astăzi averescanii mai mult partidul național-român, și pentru aceea scriau toate gazetele din vechiul regat că „cheia e acum în mâna partidului național-român. De acest partid atârână: dacă în viitor va fi mai bine, scăpând de răul care ne-a păscut, ori vom da din rău tot în rău.

Chemarea partidului național.

Dar ca partidul național-român să-și poată împlini această mare datorie față de țară, trebuie să iasă tare din alegeri, trebuie să întrunească în jurul său marea mulțime a alegătorilor din Bănat și Ardeal. Numai astfel î-și va putea împlini datoria. Dacă și de astădată se vor împrăștia voturile noastre ca făina orbului în toate părțile, dacă iarăș ne vom sparge apucând fiecare în altă parte, nu va fi vina partidului național-român ci a poporului alegător că în loc de bine vom ajunge din rău tot la mai rău.

Ardealul și Banatul trebuie să formeze astăzi o singură tabără: *tabăra partidului național-român* pentru că — cum am spus și mai nainte — acesta este singurul nostru partid în Bănat și Ardeal. Afară de acesta alt partid nu avem.

Dar partidul național-român nu se gândește să iee el singur puterea în mână și să guverneze singur întreaga Românie întregită. Nu! Doamne ferește! Aceasta ar fi o greșală mare, de care să ne păzească sfântul. *Partidul național-român nu voeste altceva decât să reprezinte Ardealul și Banatul în guvernul țării.* Nu contra fraților nostri din vechiul regat și din celelalte țărișoare cu cari s'a întregit România, ci în cea mai bună înțelegere cu ei, cu dragoste frățească și cu încredere unii în alții. Tocmai de aceia noi nu combatem partidele vechiului regat în vechiul regat, și nici ale celorlalte țărișoare întregite la ei acasă, ci combatem numai aici la noi în Ardeal și Banat aceste partide, dacă încearcă să se introducă la noi și să ne incurce aici. Aleagă-și liber frații nostri din vechiul regat, și din Bucovina și Basarabia după cea mai bună știință și conștiință pe oamenii lor cei mai buni, mai potriviți mai cunoscători ai treburilor și nevoilor dela ei, mai cu tragere de inimă pentru popor și țară, căci noi numai bucură ne putem dacă astfel vor alege. Dar lase-ne și pe noi să alegem liber pe cine voim noi din ai nostri, ca aleșii nostri dimpreună cu aleșii lor să formeze *un guvern al tuturor*, să facă în frățească înțelegere legile pentru România nouă, ținându-se seamă de toate părțile, ca să nu lucreze unii contra altora, ci toți împreună, cum se cuvine la frați cari se iubesc și doresc, cari voesc să fie una și la bine și la rău.

Noi nu voim să ne despărțim de frații nostri, ci voim tocmai să ne împreunăm într'un mănunchi cât se poate de

tare și de puternic, dar tocmai pentru aceasta trebuie să fim cu toții la un loc ca frați și nu ca stăpâni cari poruncesc și slugi silite să asculte de poruncă, pentru că nu au voința lor.

Ce voim?!

Tocmai cum nu voim să luăm singuri puterea, tot așa nu voim ca nici alt partid, de ori unde ar fi, să iee singur puterea în mână, ci voim înțelegerea frățească între partidele tuturor țărilor împreunate în România întregită, ca împreună să formeze *un puternic guvern nu al unui singur partid, ci al tuturor Românilor de bine*. Aceasta e voința noastră și pentru împlinirea acestei voințe, am intrat acum în luptă cu arma legii, cu votul, rugând și îndemnând pe toți alegătorii noștri din Banat și Ardeal să voteze candidații partidului național-român.

Iată parlamentul cel nou, care se va alege acum este convocat anume ca „*Constituantă*“, ca parlament care are să facă constituțiunea României noi, adecă legea care trebuie să fie temeliea întregii vieți de stat, legea care va avea să statornicească împărțirea puterilor în statul nou, libertățile cetățenilor, drepturile lor, feliul cum să se arete în stat *voința națională*, cum au a se face legile, cu un cuvânt *temelia tuturor legilor noi*.

La facerea acestei legi trebuie să-și spună cuvântul hotărâtor toate țărișoarele cari *de bună voe* s'au împreunat pe vecie cu vechiul stat, ca să fie o singură țară mare, tare și liberă. Ei bine, cine va vorbi și hotări la facerea acestei legi în numele Ardelenilor și Bănățenilor?! Liberalii?! Averescanii?! Conservatorii?! Toți aceștia fiind partide din vechiul regat au să vorbească și să hotărască în numele vechiului regat! Nici că se poate altfel! Ori poate ardelenii și bănățenii din acele partide?! aceștia și mai puțin, pentru că ei intrând în acele partide sunt legați de poruncile stăpânilor lor. Și liberalii vor da o poruncă, averescanii alta și frații noștri rătăciți prin acele partide se vor certa între sine, după cum li se poruncește de sus. Tot natul cu cumpănă la judecală vede că la facerea acestor legi de temelie nu poate vorbi și hotări altcineva în numele Bănățenilor și Ardealului decât partidul care este al Ardelenilor și Bănățenilor și numai al lor: *acesta e partidul național-român*. Aceasta nu înseamnă că noi am voi să ne despărțim de frații noștri din alte părți ci tocmai că voim să ne împreunăm cu ei, dar așa ca legile ce se fac să nu se facă

contra noastră, sau fără noi, ci noi toți împreună să chibzuim cum va fi legea mai bună pentru toți. căci dacă ne-am împreunat cu toții într'o singură țară și voim să avem o singură lege, nu am făcut'o numai ca să fim una, ci și ca să ne meargă mai bine ca până acuma. Pentru ce să lăsăm să se facă un lucru rău, cum s'au făcut deja până acum multe, când s'ar putea face un lucru bun?!

Ideea care ne unește!

Iată „ideea“ care ne împreună pe toți Ardelenii și Bănățenii într'un singur partid, în partidul național-român. Și mă mir mult de Dl Goga, care adunând deunăzi la Cluj pe foștii deputați, senatori și prefecți averescani, a zis despre partidul național-român, că nici nu e partid, pentru că partid înseamnă „inregimentarea“ unor oameni în jurul unei „idei“, iar partidul național-român e lipsit de „ideea“ în jurul căreia să se înregimenteze, adică să se adune oamenii. Se poate așa ceva spune!? Tocmai partidul național-român este înregimentat în jurul unei idei! În jurul ideii de a reprezenta interesele adevărate ale Ardealului și Bănățului la facerea constituțiunei țării și a tuturor legilor de unificare. Aș putea întreba acuma eu la rândul meu: care idee politică a întrunit pe Averescani!? Să stau pe cap și altă idee nu găsesc la ei, decât că: Averescu e tata. . . . Apoi să mă ierte Dl Goga, aceasta nu este idee, mai ales astăzi când cu toții s'au săturat de „tătăcia“ generalului Averescu. Nu că generalul nu este o „idee“ dar nici n'are idee despre trebuințele noastre și despre nevoile noastre. Lui i-au trebuit voturile dela noi și ne-a dat pe mâna unor oameni, despre cari a crezut că ne pot mai bine amei la cap ca să ne iee voturile.

Lui nu i-a păsut că ce fac acești nenorociți oameni, numai voturi să-i aducă. Fie chiar prin furt ca la Oravița, Sân Martin și alte locuri. Apoi de așa idei ne mulțumim.

La acea adunare a Dlui Goga a vorbit și părintele Dăianu, protopopul Clujului, care era pe vreme vice-președinte al Camerei. Și pe acesta l-a scăpat gura să spună, după cum e tipărit în gazeta lor: „E adevărat că în decursul celor doi ani n'am făcut mult. Dar meritul nostru nu reese atât prin ceea-ce am făcut, ci prin ceea-ce am împiedecat să se facă“. Aceste cuvinte părintelui Dăianu spun totul: S'au făcut multe lucruri

rele de către guvernul Averescu, dar câte se făceau dacă nu erau Ardelenii și Bănățenii la Averescu *ca să le împiedece*.

Eu cred că părintele Dăianu a spus sincer ce s'a publicat, dar tocmai sinceritatea aceasta arată trista stare a lucrurilor. Să întri într'un partid ca să-l împiedeci a nu face prostii! Noi nu ne mulțumim cu atât. Noi nu voim numai să împiedecăm cele rele, noi voim să și facem cele bune și încă să facem mult. Dar aceasta nu o putem decât dacă suntem de capul nostru și nu băgați la stăpân!

Și mă mir de Dl Goga care își bate joc de lipsa de „idee” a partidului, când nu mai departe decât în toamna anului 1919 va să zică cu doi ani și jumătate în urmă, a scris Dl Goga cea mai frumoasă broșură despre ideia partidului național. E frumos să fi poet, dar nu e frumos să fi pupăză, care își necinstește cuibul!

Zadarnic s'a sbătut generalul Averescu să ne omoare partidul național român și să-i aranjeze o înmormântare de clasa întâi, pentrucă apoi când i-a ajuns apa la gură a trimis pe Dl Goga, — după cum acesta însuși o spune, în adunarea amintită, — care s'a adresat președintelui partidului național român cu vorbele; „A sosit vremea când *putem* să dăm *importanța cuvenită elementului ardelean în guvernarea țării...*” Vorbe frumoase, dar dacă vorba Dl Goga sincer, trebuia să zică: A venit vremea când *suntem siliți* a da importanța cuvenită elementului ardelean în guvernarea țării. . . . Va să zică mortul sau nu a murit sau a . . . înviat.

Aztăzi iarăș după ce partidul național-român nu a sărit să scape de înec partidul averescan, vine din nou Dl Goga și vrea să ne declare mort partidul, fără să observe că moartea înfiorătoare stinge din catastiful politicei românești tocmai averescanismul.

Se mai sbate între moarte și viață. vre'o câți va poate îl vor supraviețui, dar marele partid al generalului Averescu e mort pe vecie și nimeni nu-i plânge la căpătâi. Partidul național român însă și-a eluplat cinsttt — vorbele Dlui Goga — „*importanța cuvenită în guvernarea țării*”. Și peste această „importanță cuvenită”, câtă vreme ținem noi la ea, nu poate trece nimeni.

A încercat-o generalul Averescu și a sfeclit-o și zadarnic încearcă acum liberalii să treacă peste ea. Dacă nu se vor cuminși din pățania generalului Averescu, o vor păși-o tot așa. Și trebuie să o pățească așa, pentrucă noi, Ardelenii și Bănă-

lenii nu ne lăsăm luați peste picior. — Generalul Averescu a căutat să ne amețească poporul cu făgădueli oarbe. În primăvara anului 1921 tras de 8 boi, spunea în piața Lugojului că la toamnă pot intra sătenii în pământul în care vor fi improprietăriți și oamenii nu-și puteau gândi că un general ajuns primministru spune numai vorbe goale ca să prostească lumea. Astăzi poporul s'a trezit din amețeala făgăduelilor și nu se mai lasă purtat de nas. Acum încearcă liberalii să facă același lucru cu cărturarii, mai ales cu proeșii și învățătorii și cu oamenii de pe la bănci. La fel vor păși-o și aceștia, cum au pășit-o sătenii cu Averescu.

Lumea se va trezi la cap, pentru că trebuie să se trezească, iar *partidul național e viu*, trăește mai viu decât ori și când mai înainte, stând strajă în Ardeal și Banat pe partea poporului pentru drepturile poporului. Zadarnic se îndeamnă liberalii că dacă acum doi ani a reușit Averescu să ne prostească oamenii, de ce să nu reușească și ei acum! Zadarnic! Odată s'a lăsat lumea la noi prostită, dar a doua oară nu mai! Aceasta o vor vedea cât de curând, chiar dacă vor face alegeri pe sprânceană, încercând să întrecă chiar și alegerile averescane, cari destul de rușinoase au fost.

Ne mulțumim frumos de înmormântarea ce ne-o pregătește acum Dl Brătianu. E pagubă de toată cheltuială cu prohodul. *Partidul național-român trăește și voește să trăiască* ca să-și dovedească — vorba Dlui Goga — importanța cuvenită în guvernarea țării.

Pertractările partidului național.

Iubiți alegători!

Ca să arete că partidul național-român nu mai e bun de nimic, caută acum și averescanii ca și liberalii să-și bată joc de partidul nostru, că tot pertractează, pertractează, pertractează, făcând „un adevărat praznic de pertractări“.

Apoi da, partidul național pertractează, a pertractat și va pertracta și trebuie să pertracteze. A pertractat cu țărăniștii din vechiul regat, cu averescanii, cu liberalii și va mai pertracta și cu alții, pentru că partidul național nu umblă după putere, cum fac celelalte partide, ca să-și căpătuiască cetele hămisite, ci partidul național caută să adune la un loc partide din toate țărișoarele României mari, ca împreună să alcă-

tuiască, dacă se poate, un *guvern național*, din tot ce au mai bun toate țărișoarele, fără privire la partid, dacă nu se poate aceasta din cauza dușmăniei înverșunate dintre partidele vechiului regat, apoi cel puțin un *guvern de concentrare* — pe temeuri democratice — al partidelor cari se pot uni într'un program, iar pentru alegeri am cerut un *guvern neutru*, care să cheazășuiască alegeri libere, ca apoi din partidele pentru cari vor vota alegătorii liber pretutindeni să se formeze guvernul.

În jurul acestor propuneri s'a pertractat și nu e rușinea partidului național-român că până acum pe lângă toată stăruința dovedită de partid, nu am ajuns la rezultatul dorit. E pagubă, nespus de mare pagubă, că nu am ajuns. Dar dacă nu am ajuns astăzi, vom ajunge mâine sau poimâine, dar trebuie să ajungem la o înțelegere, dacă nu voim să ducem țara la peire. Și partidul nostru nu cere alta, decât ca guvernul să fie cinstit, priceput și democratic, iar interesele de viață și propășire ale Ardealului și Banatului să fie reprezentate în acest guvern prin însuși partidul Ardealului și Banatului: prin partidul național-român. Și dacă ne cheazășuește aceasta partidul liberal, vom sta cu el de vorbă și dacă Altul și altele, vom „pertracta” cu acel altul sau cu altele și vom pertracta până ce vom ajunge la o înțelegere folositoare, nu pentru noi singuraticii, ci pentru țara întreagă, pentru popor!

Pentru că iată aici este deosebirea între noi, adică între oamenii partidului național-român și între celelalte partide. Noi nu cerem pentru noi nimic, ci *numai pentru popor și țară*. Noi, suntem fericiți dacă putem face bine poporului. Așa ne-am deprins și învățat încă pe vremea stăpânirii ungurești. Ce folos am avut noi ca persoane, că ne-am luptat neconținut pentru drepturile poporului?! Nu numai că n'am avut nici un folos personal, dar am fost loviți întruna și păgubiți în interesele noastre. O viață întreagă am petrecut-o între baionetele jandarmilor, pedepse, temnițe, ba unii am ajuns până la poalele furcilor. Dar am suferit toate aceste cu suflet înălțat și inimă tare, pentru că știam că din lupta și suferința noastră răsare libertatea poporului. Dacă ne dam după păr — cum au făcut-o unii — ajungeam la mari domnii, dar tradam poporul. Am rămas săraci lipiți pământului, dar cinstiți și luptători însufleșiți pentru drepturile poporului. O viață întreagă am petrecut-o astfel și astfel voim să ne încheiem zilele.

Dacă umblam după domnii și câștiguri personale, le

puteam avea și acum, nu mai era trebuință să ne trudem și rupem în cap de iarnă pe cele drumuri desfundate, dar trebuia să părăsim poporul.

Tocmai liberalii ne bagă acum de vină, cum ne-au băgat de vină mai înainte averescanii, că suntem încăpățânați și nu voim să ne înțelegem cu ei, deși ei ne-au făcut propuneri frumoase, mai frumoase chiar decât le meritam.

Apoi, că am voit să ne înțelegem cu ei, am dat dovada atunci, când am tot „pertractat” cum ne zic ei în batjocură, dar dacă nu am ajuns la înțelegere, nu noi suntem de vină, ci tocmai liberalii. Adevărat că ne-au făcut propuneri frumoase, fie chiar mai frumoase decât le meritam, dar ni le-au făcut nouă persoanelor și *întreaga înțelegere ar fi mers pe pielea poporului*. Ei bine, o asemenea înțelegere nu facem una cu capul. Poate că suntem încăpățânați. Și poate că are dreptate Dl Dr. Matei din Cluj, care trece acum cu toți învățătorii în tabăra liberală, că această încăpățânare ne-am însușit-o în lupta cu Ungurii și acum ar trebui să ne desvăjăm de ea, fiind în România mare, dar noi pentru nimic în lume nu putem părăsi poporul nostru, ca să-l lăsăm pradă celor ce voesc să-i stoarcă și cea din urmă picătură de măduvă din oase. Așa suntem noi și altcum nu putem fi!

Ian să vedem despre ce a fost vorba. Ajungând acum la putere Dl Brătianu, a venit la președintele nostru și a invitat partidul național-român să-i ajute (să colaboreze) la guvernare.

Bine! a zis Dl Maniu, președintele nostru, „dar te rog spune între ce condiții”.

Atunci a răspuns Dl Brătianu: Iată am patru ministere libere, alegeți-vă două din ele și vă faceți ministri. Apoi vă mai dau un ministru fără portfel, așa zis ministru de stat (care trage plată și nu face nici o ispravă). Și însărlășit să împărțim între noi toate slujbele și toate mandatele de deputat și de senator din Ardeal și Banat. Și anume să facem împărțeala așa, că voi (adecă partidul național) să căpătați două părți din trei. Adecă tot la doi deputați, senatori și slujbași din partidul național-român câte unul din partidul liberal. Iar pe toți ceilalți i-i radem!

Ei bine, vă întreb eu, puteam noi primi aceste propuneri? Dacă le primiam, trebuia cu pietrii să ne scoateți din frumoasele voastre comune. Adevărat că noi începăm în domnii mari. Puteam alege indelete, care să fie ministru, care să fie

slujbaş mare şi care să fie prefect, deputat sau senator. Nici nu aveam atâtia oameni, câte locuri şi slujbe grase ni se îmbiau. Dar ce se întâmplă cu poporul? Cu interesele lui de viaţă? Aceste se pot duce cu plutele! Parcă ţara ar fi o pradă, pe care să o împărţim între noi şi noi, parcă am fi corbi cari aleşuesc prada.

Balkanism.

Închipuiţi-vă ce ar fi urmat dacă făceam această înţelegere. Luam întâi toţi slujbaşii dela cei mai mari până la chinezii (primari) dela sate şi cum împarţi boghiţele de fân, dacă ai dat livada în parte, spuneam: acesta are să fie naţionalist, acesta iarăş naţionalist, iar acesta liberal! Care cum nu se supunea: Afară cu el! Piară pe drumuri, cu nevastă şi copii, dacă nu se dă după păr, făcându-se slugă nouă!

Ei bine, dar noi avem o mulţime de slujbaşi, de oameni cum se cade, cari sunt slujbaşi şi nimic alta. Cari nu fac politică. Cari îşi împlinesc slujba cu cinste şi încolo lasă pe tot natul să fie ce-l trage inima. Pe toţi aceştia trebuia să-i silim să se declare sau naţionalişti sau liberali, după cum cădea soarta, când numeri boghiţele de fân. Haid să zicem că toţi aceşti oameni de omenie ar fi zis: Bine. Eu nu fac politică, dar dacă cere slujba ca eu să fiu naţionalist sau liberal, iată mă înscriu naţionalist sau liberal. Şi s'ar fi dat oamenii după păr. Bine! Dar în România se schimbă cât zici guvernele. Iată în trei ani am avut patru guverne! Zicem că peste un an doi, sau mai devreme sau mai târziu se schimbă guvernul. Atunci toţi aceşti slujbaşi trebuie să-şi schimbe culoarea ori se pomenesc pe drumuri cu nevastă şi copii. Cei uşuratici, căroră nu li-e de slujbă ci numai de plată şi de câştig, sar uşor din o luntre în alta. Alaltăeri a fost averescan, ieri naţionalist, azi liberal şi mâine ce va da Dumnezeu. Dar oamenii mai grei, mai serioşi, cari ştiu ce este politica şi partidul, tot nu pot să schimbe partidul cum schimbi jocul după vreme şi bătaia vântului. Cei mai grei ajung la fund şi cei mai uşuratici, mai slabi în frunte. Şi astfel se strică toate slujbele, pentrucă slujbaşii nu se aleg după vrednicie, ci se pun după partide. Aşa e în vechiul regat. Acolo fiecare partid îşi are hađa sa de hămesiji, cari aşteaptă să vină „ai lor” la putere. Vai de administraţia acelei ţări! I-a ieşit vestea în toată lumea: *balkanism!*

Ce să vă mai spun?! Doar vedeți ce se întâmplă în jurul vostru! Și acesta e numai începutul, Nu mai este slujbaș sigur de slujba lui. Toți cei de treabă și de omenie vor lua cu încetul lumea în cap și va rămânea pleava vânturată de partide! Va fi vai de capul nostru. Și ce e mai ciudat, acum își bagă de bună voie preoții și învățătorii capul în jug. Să fiu profet mincinos, dacă nu-i vom vedea mâine vânturați în toate părțile României mari, care prin Dobrogea și care prin Basarabia! Doar în regatul vechi se schimbă deodată cu guvernul și protopopii și directorii școlari. Iar protopopii și directorii noi se îngrijesc să vânture pe preoți și învățători.

Apoi iubiți alegători, noi cari vedem primejdia aceasta, vom lupta contra ei cu toată încăpățânarea noastră ardeleană și bănățeană, învățată pe vremea Ungurilor. Vom lupta până la cea din urmă suflare a noastră, pentrucă noi nu voim să ne *balcanizăm* țara. Noi nu voim să fim o țară, în care guvernele fac „*hatâr*”-uri, în care deputații umblă după „*chilipir*”-uri, slujbașii după „*bacșiș*”-uri, iar bietul popor se alege cu „*sictir*!”-uri.

Aceste patru vorbe: *hatâr*, *chilipir*, *bacșiș* și *sictir* — vorbe pe cari până acum nici nu le-am cunoscut — sunt sufletul balcanismului, a acelu balaur otrăvitor, contra căruia trebuie să luptăm, cum a luptat Iorgovanul nostru din poveștile bătrânești și n'avem să contenim până ce nu'i strivim toate capetele.

Meritul partidului național.

Iată fraților, pentruce nu a reușit înțelegerea cu liberalii. Ei ne-au îmbiat tocmai ceea-ce noi respingem și trebuie să respingem, câtă vreme ținem cu gând curat și cu inimă curată la poporul nostru!

Nu hulă, ci laudă se cuvine partidului național-român, pentrucă nu a făcut pe această temelie înțelegerea cu liberalii. Alta ar fi fost, dacă liberalii ar fi primit propunerea noastră. Atunci am fi fost la adăpost față de balcanism, pentrucă atunci aveam mână liberă să grijim de toate interesele popoului nostru. Atunci nu întrebam pe slujbași de partid, ci căutam că tot omul să fie la locul său, căutam pe cei buni și îndepărtam pe cei răi, fără privire la partid. Dar ceream dela fiecare să-și facă slujba cu cinste și omenie, să servească

poporul, pentru că nu poporul e pentru slujbași, ci slujbașii sunt pentru popor. Și ne îngrijeam să aibe din ce trăi slujbașii cu omenie, ca să nu fie siliți a umbla după bacșișuri. Nu se poate o rușine mai mare pe țară, decât ca slujbașii să nu și primească cu lunile plata și să fie siliți a căuta câștiguri neiertate, ca să aibe ce îmbracă și ci îmbuca în gură.

Vedeți iubiți alegători, acesta e adevărul. Dacă nu ne gândeam la popor, ci ne gândeam numai la noi, cei „25 de oameni” — cum ne zice Dl Goga — ne făceam ministri și mari slujbași, iar țara și poporul le lăsam de haram.

Dar noi aceasta n'am făcut-o, n'am putut-o face și nu o vom face nici odată! Cei-ce au fost cu alt gând, cari s'au gândit mai întâi la sine, apoi la popor și țară, ne-au părăsit și peste noapte s'au făcut liberali și acum strigă și ne batjocoresc din tabera liberală, că noi nu ținem cu puterea, că noi numai în opoziție voim să fim, că noi suntem încăpăținați și așa mai departe. Parcă e o plăcere să mănânci pâinea amară a opoziției, când te poți lăfăi la aburii calzi ai oșlelor cu carne ale stăpânirii. Dar inima nu ne lasă să ne părăsim poporul, în aceste zile grele și datoria ne spune, că locul nostru e pe partea poporului și nu pe partea acelor ce și părăsesc poporul!

Ce să mai zic, când la alegerile trecute din primăvara anului 1920 nici cucul nu cânta la noi de liberali și astăzi geme locul de ei. Când la alegerile trecute s'au ales în toată țara, în Banat, Ardeal, Bucovina, Basarabia și vechiul regat cu totul 8 deputați liberali (din 365)! Dovadă că mai sunt mulți la noi, cari își învărt șuba după cum bate vântul. Eri averescani, azi liberali, mâine poate tachiști, poimâine mai ști ce! Parcă ai fi la . . . moara dracului!

Așa nu se face ispravă!

Băncile liberale.

Ce-i face pe oameni să se schimbe de pe o zi pe alta? Programul liberal? Nu!

E frumos scris. L'am cetit și recitit, dar n'am găsit nimic în el, ce n'ar fi fost deja de mult scris în programul partidului național-român. Dar la noi nu e numai scris în program, dar noi am și luptat pentru înlăptuirea celor scrise și unele le-am înlăptuit, cum este votul obștesc, împrumutarea țăranilor, reducerea orelor la 8 pentru muncitorii industriali, autonomia

bisericească, egalarea salariilor învățătorilor confesionali cu a celor de stat și multe altele.

Atunci ce-i face pe oameni să treacă la liberali?!

Să v'o spun pe față: *Băncile liberale*. Aproape toate băncile (șporcoasele) mari din regat sunt în mâni liberale și după-ce ne-am împreunat cu vechiul regat, au căutat toate băncile mari de acolo să pună mâna pe micile băncuțe dela noi și vorba aia: Peștii cei mari înghit pe cei mici, aproape toate băncile dela noi au încăput pe mâni liberale (dar s'au și scumpit foc de atunci!) și băncile aceste au tras cu sine pe oamenii din jurul lor. Cum la băncile noastre au stat de obicei protopopi în frunte, au trecut cu băncile protopopii și acestia apoi au tras după sine pe preoți.

Așa ne-am pomenit peste noapte, că aproape toți preoții noștri greco-orientali în Banat au trecut la liberali. Cinste și onoare celor ce au rămas credincioși partidului național-român! Dar sunt puțini.

Măcar de ar fi spus pe față, cei-ce au trecut, pricina trecerii lor! Dar nu o spun. Ei au găsit o crâmpiță de care se leagă acum ca orbul de gard.

Anume zic: Am trecut la liberali pentrucă: *liberalii sunt . . . greco-orientali* și suntem *contra partidului național-român pentrucă acesta e . . . greco-catolic*.

Dela un capăt al Banatului până la celălalt auzi astăzi vorba aceasta.

Confesionalismul.

Să mă ierte lumea, dar vorbă mai proastă decât aceasta eu n'am auzit!

Noi Români din Ardeal și Banat suntem împărțiți în două confesiuni. Unii suntem greco-orientali, alții sunt greco-catolici. Dar Români suntem și unii și alții.

Noi până acum nu am amestecat politica cu confesiunea, în cele bisericesti a fost fiecare la biserica sa, iar în cele politice am fost una: Români. N'am întrebat nici odată în politică de este cineva greco-oriental sau greco-catolic, ci de este Român bun. Și dacă a fost Român bun am ținut toți cu el, iar dacă a fost Român slab ne-am lăpădat de el.

Certurile confesionale au fost la noi totdeauna semne de slăbiciune, când am trăit însă zile mari în istorie am fost totdeauna frățește împreună orientalii cu uniții.

Istoria noastră nouă politică se începe dela moatea Impăratului Iosif II când națiunea română a dat în vileag acea plângere renumită în limba latină sub titlul „Suplex libellus“.

Această plângere în care se cer drepturile pentru națiune a fost scrisă de episcopul unit dela Blaj și de cel oriental în frățească înțelegere.

Marea adunare de pe Câmpul Libertății din 1848 a fost condusă de doi prezenți: de episcopul oriental de Sibiiu și de cel unit din Blaj și așa mai departe, toate actele mari istorice le-am făcut în bună înțelegere.

Ce frumoasă a fost la 1911 adunarea dela Blaj a Asociațiunii noastre, când serbând 50 ani dela înființarea ei, am văzut în fruntea adunării pe cei doi mitropoliți din Blaj și Sibiiu, alătura cu toți episcopii lor uniți și neuniți. Și apoi marea adunare din 1 Decembre 1918 dela Alba-Iulia când am proclamat unirea cu România a fost prezidată de toți arhieriei români, orientali și uniți! Așa de grozav ne-am stricat de atunci incoace, încât să nu ne mai suferim unii pe alții?! Mare păcat!

Poporul nostru trăește în frățească bună înțelegere. Și pe multe sate am văzut cu bucurie că și preoții trăesc frățește între sine, ajutându-se unul pe altul. Am fost astă vară în comune unde am văzut cum în lipsa preotului oriental, a făcut preotul unit și slujba celui oriental, precum am văzut cum preotul oriental făcea și slujba preotului unit, în lipsa acestuia. Și poporul era mulțumit. Pentru ce să spargem această bună înțelegere?!

Se zice că vine de sus dela capii bisericii. Nu cred și nu vreau să cred. Doar și aceștia trăesc bine între oaltă. Când în 1 Februarie 1920 am sfințit universitatea din Cluj, la luarea jurământului profesorilor a stat alătura Mitropolitul primat al ortodoxilor cu Mitropolitul unit din Blaj, binecuvântând împreună pe profesori și studenți. Când după groaznicul atentat dela Senat din anul trecut s'a slujit prohodul pentru episcopul Radu din Oradea mare și ministrul Greceanu, au slujit alătura în palatul Ateneului din București Mitropolitul primat ortodox cu Mitropolitul unit din Blaj, dimpreună cu mai mulți episcopi ortodoxi și uniți.

Mai luna trecută s'a înmormântat la Cluj soția unui medic fruntaș de acolo. Prohodul l'a slujit protopopul unit al Clujului, iar la mormânt a celit deslegarea Mitropolitul nostru ortodox dela Sibiiu.

Atunci ce păcate ne-au ajuns, ca să urlăm că nu mai putem sta alături cu uniții într'un partid! Liberalii au fugit — așa zic ei, — din partidul național, pentru că în partid sunt mulți uniți, dar de altă parte sunt buni bucuroși dacă și uniții fug după ei la liberali.

Va să zică: *Cu uniții se potrivesc foarte bine la . . . liberali, dar se burzulesc de ei în . . . partidul național.*

Apoi ce'i aceasta?! Să mă iertați, iubiți alegători, dar mi-e și rușine să mai vorbesc astăzi în veacul al douăzecilea, despre uniți și neuniți în politică.

Fraților nu amestecați cele bisericești în politică, că vă păgubiți și biserica și politica și pe voi.

Să nu căutăm de e cineva unit sau neunit, ci să căutăm de e om cum se cade.

Vor fi ei păcătoși și între uniți, cum sunt și între ortodoksi, dar pentru păcatele unor singuratici nu e permis să atacăm o biserică. Ce am fi zis dacă venia cineva să ne măscărească întreaga preoțime ortodoxă pentru că cei-ce au furat mandatul dela Oravița au fost doi preoți ortodoksi?! Pentru doi păcătoși nu'i permis să ataci un cler întreg nici dincoace nici dincolo!

Dar să nu mai vorbim despre aceasta căci mi-e acru sufletul.

Învățătorii.

Acum când suntem deja în toiul luptei electorale aud că și învățătorii au trecut cu toții la liberali, pentru că Asociația lor a hotărât așa.

Nu știu' dacă e adevărat. Dar se zice că guvernul liberal ar fi promis învățătorilor că statifică toate școalele și le dă apoi învățătorilor plată la fel.

Aici e vorba de două lucruri desclinite, pe care nu e permis să le încurcăm. Unul este plata învățătorilor și altul este statificarea școalelor confesionale.

Guvernul Averescu a păcătuț greu contra învățătorilor nostri confesionali, când a oprit să li se plătească salariul cât li se cuvine. Ba la sfârșit le-a reținut și dreptul de e avea bilet de jumătate la tren.

În urma acestei nedreptăți au suferit, mult învățătorii nostri confesionali, tocmai acei învățători cari și pe vremea unșurilor au avut mai mult de suferit și au fost mucenicii școalei românești.

Pentru ce a făcut guvernul Averescu această nedreptate, nu mi pot da seamă Doar de pe vremea Consiliului Dirigent era ordonanța că învățătorii confesionali trebuie să fie plătiți la fel ca și învățătorii de stat și pe lângă ce a dat comuna mai înainte are să întregească statul plata, până ce se va regula de nou raportul între confesiunea susținătoare de școală și între stat.

Ei bine, biserica noastră a cerut în diferite rânduri dela guvernul Averescu să se reguleze acest raport, dar *ministrul nici măcar de un răspuns n'a învrednicit biserica*. Și când a urcat plata învățătorilor, în urma scumpetii mari, a urcat numai pe a învățătorilor de stat, iar pe cei confesionali i-a lăsat la o parte.

Contra acestei nedreptăți a luptat și luptă partidul național cum nu a luptat alt partid. Și dacă guvernul liberal e de omenie trebuie să le plătească învățătorilor confesionali totul ce au reținut averescanii. Pentru că ordonanța Consiliului Dirigent a fost întărită prin Decret. lege de Regele și această ordonanță are putere de lege, până ce nu se va schimba prin Corpurile. legiuitoare. Aici nu e vorba nici de un „hatâr” și nici de „chilipir”, ci de dreptul învățătorilor la plata lor.

Liberalii nu le-au putut promite alta, decât că le vor face dreptate. Apoi pentru această dreptate am luptat și luptăm noi partidul național-român. pe când liberalii până acum nici degetul cel mic nu l-au mișcat în chestia învățătorilor confesionali. Acum de alegeri e ușor a promite multe. Dar să vedem ce vor face după alegeri.

Alta e chestia stătificării școalelor. În virtutea tratatului de pace e dator guvernul să chezășuiască tuturor confesiunilor dreptul la autonomia bisericăască și la școala confesională. Și e ciudat că guvernul când recunoaște tuturor confesiunilor acest drept și ajutorează cu bani grei școalele confesionale neromânești, voește să lipsească tocmai biserica românească de dreptul de a avea școale confesionale. Aceasta nu am priceput-o nici-când și nu o pricep nici astăzi. Statul n'are dreptul să statifice, decât școalele pe cări biserica de bună voie le trece la stat. Cu puterea n'are voie să răpească bisericii nici o școală. Și dacă le-a luat, trebuie să le dea înapoi bisericii, dacă aceasta le cere.

Lucrul acesta este atât de limpede, încât nu poate fi altcum. Și m'aș mira mult ca liberalii, cari se întemciază la

noi tocmai pe preoți, cari sunt datori să apere drepturile bisericii, să promită acum învățătorilor că vor lua cu puterea școalele dela biserică.

Statul poate înființa câte școale vrea și unde vrea, dar trebuie să respecte dreptul bisericii la școală.

Averescanii au făcut-o mai simplu. Oprind plata învățătorilor confesionali i-a silit să treacă la stat și astfel a rămas școala confesională în multe locuri fără învățători. Așa ceva însă numai averescanii au putut face, cari n'au cunoscut nici lege nici drept! Și amar se vor căi mâine poimâne învățătorii trecuți la stat, când va începe guvernul să-i mute din un colț de țară în altul!

Nu pot însă înțelege Asociația învățătorilor, care nu are să facă politică, pentrucă a trecut — dacă e adevărat — la liberali, când până acuma n'a avut sprijinitor mai însuflețit decât tocmai partidul național-român. Ori vrea cu ori ce preț să strice pe învățători cu poporul, în al cărui mijloc au să fie îndrumători și luminători?!

Mare păcat! Din cale afară mare.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Incheere.

Iată fraților, unde am ajuns și între ce împrejurări avem să ducem lupta.

Dar această luptă nu o putem duce, decât ajutați și sprijiniți de voi. Pentrucă *mulțimea și puterea e la voi.*

Astăzi avem votul obștesc. Nu mai e ca mai înainte când numai bogații și învățații aveau drept de vot. Astăzi răspunderea pentru ce se întâmplă este a voastră, căci voi sunteți mulțimea!

Datoria noastră a conducătorilor vostri este să vă luminăm și să talmăcim pe înțelesul vostru starea lucrurilor și voi aveți să hotăriți. Și după cum veți hotări, așa va fi.

Dacă veți sprijini programul partidului național român, vom lupta în fruntea voastră pentru înlăturarea drepturilor voastre spre binele vostru și al țării. Iar dacă vă veți lăsa iar amețiți la cap de făgădueli oarbe, de vorbe fără toartă, de oameni cari vă asmuță ori nepăciuesc, ori dacă vă veți lăsa înfricați de cei ce vă amenință, ori cumpărați de cei ce fac negoț cu dreptul vostru, atunci să nu vă plângeți și tânguți de răul ce dă peste voi, pentrucă *voi vi l-ați făcut.* Cu puterea

nu poți face nimănui bine. Nu numai omul singuratic ci și poporul după cum își așterne, așa va odihni!

Fraților!

Noi oamenii partidului național nu venim în mijlocul vostru cu gura mare, plină de făgădueli, ca apoi după alegeri să facem ca cel din povestea vorbii: Nici usturoi n'a mâncat și nici gura nu-i miroasă.

Noi venim să vă luminăm, să ne facem datoria, să vă arătăm calea dreaptă, pe care cale trebuie să porniți, dacă voiți să ajungeți la bine. Noi nu făgăduim alta, decât că vom face ceea-ce am făcut și în trecut: *Vom lucra și lupta pretutindeni pe partea poporului pentru drepturile poporului.* Noi ne facem datoria față de popor cu vârf și îndesat, iar isbânda e la bunul Dumnezeu. Suntem ca plugariul, care își lucră pământul: ară, samănă, grapă, plivește și apoi făcându-și semnul crucei așteaptă să dea bunul Dumnezeu rod bun. Plugariul și-a făcut datoria față de pământ după cum a știut mai bine. Celelalte sunt în mâna lui Dumnezeu.

Așa și noi, ne facem datoria. Iar voi fiți treji, cu cumpăt și cu rânduială. Feriți-vă de cei-ce fac tulburări. Nu vă lăsați nici amețiți și nici înfricați! Dați dovadă că sunteți vrednici de votul obștesc! Dați dovadă că atunci când țara și-a pus soarta în mâinile voastre, dându-vă dreptul de vot, și-a pus în bune mâni soarta. Nu faceți cu votul negoț, pentrucă atunci vă vindeți drepturile și soarta voastră va fi amară. Fiți cu credință, pentrucă dacă sunteți cu gând curat, cu inima curată și cu suflet drept, *trebuie să iasă dreptatea învingătoare!*

Lugoj, Februarie 1922.

Dr. Valeriu Branisce.

